

**MOKSLINIS METODINIS CENTRAS
„SCIENTIA EDUCOLOGICA“**

**GAMTAMOKSLINIS UGDYMAS BENDROJO
LAVINIMO MOKYKLOJE-2014**

*XX nacionalinės mokslinės praktinės konferencijos straipsnių rinkinys,
Panevėžys, 2014 m. balandžio mėn. 25–26 d.*

**NATURAL SCIENCE EDUCATION
IN A COMPREHENSIVE SCHOOL-2014**

*Proceedings of the Twentieth National Scientific-Practical Conference,
Panevėžys, 25–26 April, 2014*

Konferencijos rengėjas / Conference Organizer

Visuomeninė organizacija mokslinis metodinis centras „Scientia Educologica“
/ Scientific Methodical Center „Scientia Educologica“

Organizacinis komitetas / Organizing Committee

Pirmininkas

Prof. dr. Vincentas Lamanauskas, MMC „Scientia Educologica“

Nariai

Dr. Renata Bilbokaitė, *Šiaulių universiteto Gamtamokslinio ugdymo tyrimų centras*
Regina Kliminskienė, *Panevėžio gamtos mokykla*

Dr. Laima Railienė, *MMC „Scientia Educologica“*

Doc. dr. Violeta Šlekienė, *Šiaulių universiteto Gamtamokslinio ugdymo tyrimų centras*

Doc. dr. Loreta Ragulienė, *Šiaulių universiteto Gamtamokslinio ugdymo tyrimų centras*

Augustas Uktveris, *VšĮ Ekologinio švietimo centras, savaitraštis „Žalioji planeta“*

Redakcinė kolegija / Editorial Board

Prof. dr. Andris Broks, *Latvijos universitetas, Latvija*

Prof. dr. Janis Gedrovics, *Rygos mokytojų rengimo ir švietimo vadybos akademija, Latvija*

Prof. dr. Vincentas Lamanauskas, *Šiaulių universitetas, Lietuva*

Dr. Naglis Švickus, *Mokslinis metodinis centras „Scientia Educologica“, Lietuva*

Dr. Laima Railienė, *Šiaulių universitetas, Lietuva*

Doc. dr. Loreta Ragulienė, *Šiaulių universiteto Gamtamokslinio ugdymo tyrimų centras, Lietuva*

Doc. dr. Violeta Šlekienė, *Šiaulių universiteto Gamtamokslinio ugdymo tyrimų centras, Lietuva*

Dr. Elena Vasilevskaja, *Baltarusijos valstybinis universitetas, Baltarusija*

Konferencijos partneriai / Conference Partners

Viešoji įstaiga „Ekologinio švietimo centras“ ir savaitraštis „Žalioji planeta“
Panevėžio gamtos mokykla

Konferencijos rėmėjai / Conference Sponsors

Scientia Socialis

ISSN 2335-8408

© Mokslinis metodinis centras „Scientia Educologica“, 2014

The authors of the reports are responsible for the scientific content and novelty of the conference materials

APLINKOSAUGINIŲ RENGINIŲ ORGANIZAVIMAS IKIMOKYKLINĖJE ĮSTAIGOJE: TURINIO ASPEKTAS

Goda Lukavičiūtė

Vilniaus lopšelis-darželis „Pipiras“, Lietuva

El. paštas lukaviciute.g@gmail.com

Vilhelmina Lukavičienė

Šiaulių universitetas, Lietuva

El. paštas luk.vile@gmail.com

Įvadas

Aplinkosauginė situacija ir žmonijos vartotojiško gyvenimo intensyvumas gali būti pakeisti, tačiau tam reikia kiekvieno iš mūsų pastangų ir noro, teisingo aplinkos supratimo, informacijos apie realią aplinkos situaciją, susiformavusius pavojus ir grėsmes. Kuo dabartinės gamybos plėtotės ir intensyvinimo sąlygomis žmogaus ir gamtos sąveika tampa sudėtingesnė ir problematiškesnė, tuo ekologinis aplinkosauginis ugdymas darosi aktualesnis. Č. Kalenda (1998) aptardamas ekologinės problemos sprendimą, akcentuoja ekologinės sąmonės ugdymo būdų, kurie sąlygotų kokybinį žmogaus sąmonės bei elgesio pasikeitimą, atveriantį kelią plėtotis naujai ekologiškai civilizacijai, svarbą. Tai, autoriaus nuomone, reikalauja ilgo ir sunkaus darbo, tautų ir valstybių susitelkimo, individualių ir kolektyvinių pastangų.

B. Bitinas (2000, p. 187) pažymi svarbų ir aplinkosauginiam vaikų ugdymui teiginį: „kuria kryptimi ugdytinis veikia, tokia kryptimi formuojasi jo dvasinis pasaulis“. Anot autoriaus, praktinė veikla yra daugelio vertybių ugdymo priemonė. Santykiudamas su aplinka, žmogus veikia remdamasis nuostatomis, kurios susidaro iš žinių sistemos ir įsitikinimų. Nuostata yra „pasirengimas veikti, lemiantis elgesio ir veiklos kryptį bei jėgą“ (Jovaiša, 2001, p. 60–86).

Palankaus aplinkai gyvenimo būdo formavimo svarba jau ikimokykliniame amžiuje, akcentuota LR aplinkosauginio švietimo (ugdymo, mokymo, informavimo) strategijoje ir veiksmų programoje (1997), lieka aktuali ir šiandieniniame visuomenės raidos etape. Ugdant darželinukų ekologines aplinkosaugines nuostatas, siekiama nevirtotojiško požiūrio į gamtą, pagarbos gyvybei ir atsakomybės už ją, pratinama rūpintis ne tik savo, bet ir visos žemės ateitimi, nes „išlavintas ekologinis jausmas, sielojimasis dėl gamtos vertybių naikinimo yra neišsenkantis ekologinio susipratimo šaltinis, veiksminga paskata gamtosauginei veiklai skleisti“

(Kalenda, 1999, p. 119–124). Aplinkosauginio ugdymo uždaviniai, sąveikaudami su ekologinio ugdymo komponentais (praktiniu, emociniu-vertybiniu, pažintiniu) tiesiogiai įgyvendinami įvairiapusėje veikloje pažįstant, saugojant ir puoselėjant gamtą ir mus supančią aplinką. Nemažą reikšmę ir dideles galimybes teigiamai vaiko ir gamtos sąveikai turi aplinkosauginiai renginiai, kurių įvairovę sudaro su aplinkosauga susijusios šventės, akcijos, projektai, viktorinos, konkursai ir kt.

Apie atskirus ekologinio aplinkosauginio ugdymo aspektus rašė mokslininkai ir pedagogai praktikai: E. Šapokienė (1998), V. Lamanauskas (2001), B. Rimkevičienė, O. Monkevičienė, Z. Žalaitė (1996), L. Galkutė (1998), Č. Kalenda (1998, 1999), V. Lukavičienė ir S. Saviščeviene (2000, 2001), D. R. Makarskaitė (1996), G. Gurevičiūtė, E. Lekevičius (1997). Tačiau mokslinėje literatūroje menkai aptariamas aplinkosauginis ugdymas, aplinkosauginiai renginiai ir jų organizavimas ikimokykliniame ugdyme.

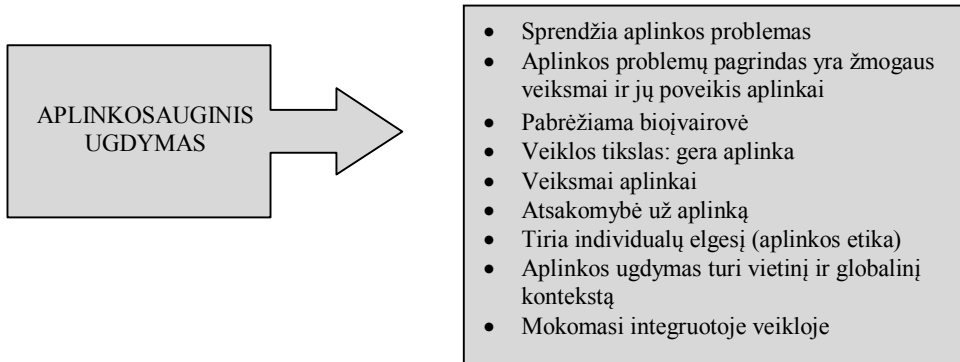
Ikimokyklinis aplinkosauginis ugdymas

Aplinkosauginio ugdymo reikšmingumas ikimokykliniame amžiuje

Nors aplinkosauginis ugdymas akcentuojamas jau daugiau nei tris dešimtmečius, Lietuvos švietimo erdvėje ši ugdymo sritis aktualizuota Lietuvai atgavus nepriklausomybę. Nuo 1994 metų ekologiniam aplinkosauginiam ugdymui skirta nemažai dėmesio ir ikimokyklinėse įstaigose, pedagogai vis labiau supranta šios srities ugdymo svarbą. Aplinkosauginio ugdymo kryptis ypač pabrėžiama darnaus vystymosi kontekste, kur aplinkosaugos aspektas yra nulemtas spartaus visuomenės socialinio ir ekonominio vystymosi. Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva-2030“, aptariant sumanios ir atsakingos visuomenės kūrimą akcentuojama nuostata ugdyti visuomenės ekologinę savimonę ir atsakingą požiūrį į plėtrą ir kad būtina tai ugdyti jau ankstyvojoje vaikystėje. Užsienio pedagogai (Domka, 2004, p. 258–263) akcentuoja, kad jau ankstyvajame amžiuje vaikas turėtų pradėti suvokti pagrindines aplinkosaugos problemas, o darželis yra ta vieta, kur jis tai gali efektyviai integruoti į savo kasdienę veiklą. Taip nuo 4–7 metų vaikai išmoksta aplinkosaugos pagrindų, ugdomas aplinką tausojantis pilietis. Taigi ikimokyklinio ugdymo įstaigos ypač svarbios ugdant gamta besirūpinančią visuomenę.

Autorių kolektyvo parengtame leidinyje *Švietimas kaitai: darnaus vystymosi mokymo ir mokymosi vadovas* (2012) atskleidžiamas aplinkosauginio ugdymo specifiškumas, palyginti su darnaus vystymosi švietimu, pažymima, kad pastarasis praturtina ir papildo aplinkosauginį ugdymą. Akcentuojama, kad aplinkosauginis ugdymas apima supratimo augimą, naujų perspektyvų įgijimą, vertybes, žinias ir įgūdžius, formalųjį ir neformalųjį procesą, tikintis pakeisti elgseną palaikant ekolo-

giškai darnią aplinką. Šiame vadove pateikiami ir specifiniai aplinkosauginio ugdymo požymiai, kurie nurodyti 1 paveiksle.

1 pav. Aplinkosauginio ugdymo požymiai (parengta darbo autorių remiantis *Švietimas kaitai: darnaus vystymosi mokymo ir mokymosi vadovas*, 2012)

Ž. Dargužytė (2011), aptardama aplinkosauginio ugdymo darželiuose situaciją Lietuvoje ir kitose šalyse, akcentuoja, kad vaiko veikla darželyje, tampa įpročiu; vaikai ekologiniuose darželiuose skatinami būti socialiai atsakingi nuo pat pirmųjų dienų, to siekiama plėtojant glaudesnius vaiko santykius su gamta, akcentuojant įvairius aplinkos apsaugos klausimus kasdienėje veikloje, organizuojant įvairius renginius, veikloje ugdant atsakingumą, švarios aplinkos ir sveiko gyvenimo įpročius. Autorė pažymi, kad ekologinis aplinkosauginis ugdymas neturi būti mados reikalas, bet turi tapti „kaip gyvenimo būdas, ilgalaikė ugdymo strategija“ (Dargužytė, 2011). Todėl ir straipsnyje apie ekologinį darželį „Eugueka – augame ekologinio ugdymo kryptimi“ (2013) akcentuojama esminė strateginė jos veiklos kryptis, kuri apibrėžiama nurodant, kad ikimokyklinėje įstaigoje labai svarbūs yra *ekologiniai veiksniai*: darnos su aplinka suvokimas, aplinkos (gyvosios ir „negyvosios“) saugojimas (švarinimas, saikingas vartojimas, atliekų rūšiavimas, antrinis panaudojimas) ir globojimas, fizinės ir dvasinės taršos, vartojimo mažinimas. Ekologinis vaikų švietimas reikalingas, kad suaugę jie būtų išsiugdę aplinkai palankias nuostatas, tai neleistų jiems lengva renka teršti aplinkos, skriausti gyvūnų, skatintų vartoti atsižvelgiant į aplinkos poreikius ir aktyviau dalyvauti visuomeniniame gyvenime, kovoti su aplinkosaugos taisyklių pažeidėjais.

Aplinkosauginio ugdymo tikslas, uždaviniai ir turinys

Dėmesys į ikimokyklinį vaikų amžių, kaip ypač svarbų amžių, siekiant sąmoningos asmenybės, visuomenės aplinkosaugos srityje buvo atkreiptas 1997 m. Lietuvos Respublikos visuomenės aplinkosauginio švietimo (ugdymo, mokymo, in-

formavimo) strategijoje ir veiksmų programoje. Šiame dokumente pažymima, jog pagrindinis aplinkosauginio ugdymo tikslas ikimokyklinio ugdymo įstaigose – **nuo mažens formuoti palankaus aplinkai elgesio nuostatas, gamtojautą ir elementarius aplinkotyros įgūdžius**. Šiam tikslui pasiekti buvo suformuluoti tokie uždaviniai: *ugdyti jautrumą gamtos grožiui ir norą bei gebėjimus pažinti aplinką; formuoti elementarius aplinkosaugos įgūdžius; skatinti vaiką visais pojūčiais tyrinėti aplinką; formuoti vertybines orientacijas per praktinę aplinkosauginę veiklą; mokyti perteikti gamtojautą kūrybinėje ir meninėje veikloje; formuoti aplinkosauginio darbo įgūdžius atliekant paprasčiausius darbelius; formuoti atsakomybės jausmą už artimiausioje aplinkoje gyvenančius organizmus; netiesiogiai daryti įtaką tėvų aplinkosauginiam sąmoningumui; sudaryti sąlygas pedagogams kelti kvalifikaciją aplinkosauginio ugdymo metodikos srityje.*

Minėtame dokumente buvo akcentuotos ir tokios pagrindinės aplinkosauginio ugdymo, informavimo ir švietimo turinio sritys: **vandenų apsauga; oro apsauga; dirvožemio apsauga; atliekų tvarkymo sritis; apsauga nuo fizinės taršos** (pvz., triukšmo mažinimas); **biotės apsauga; rekreacinės aplinkos apsauga; vandens išteklių apsauga**.

Aplinkosauginio ugdymo organizavimas ikimokyklinėse įstaigose

Apibendrinamos aplinkosauginio ugdymo patirtį ikimokyklinėje įstaigoje V. Lukavičienė, S. Saviščevienė (2000, p. 10) pažymi, kad aplinkosauginio ugdymo tikslai ir uždaviniai vykdomi trimis aplinkosauginio ugdymo darželyje kryptimis, tai:

1. aplinkosauginis vaikų ugdymas,
2. vaikų tėvų dalyvavimas aplinkosauginėje veikloje ir jų švietimas,
3. pedagogų bendruomenės gebėjimas organizuoti aplinkosauginį ugdymą.

Tačiau aplinkosauginio ugdymo veikla instituciniame ikimokyklinio ugdymo įstaigos lygmenyje daugeliu atveju yra lemiama ugdymo įstaigos pasirinktų prioritetų, kurie atsispindi ugdymo įstaigos kuriamoje programoje.

Aplinkosauginio ugdymo įgyvendinimo procese daug dėmesio skiriama ugdymo formoms ir metodams, palankiems šios ugdymo srities tikslams pasiekti. Yra siūlomi tokie ugdymo metodai, būdai ir formos su aplinkosauginio ugdymo komponentais ir jų siekiamais tikslais:

1. *Emocinis ir vertybinis vaiko ir gamtos santykis*. Tai emociniai išgyvenimai, jausmai ir vaikų nusiteikimas gamtos atžvilgiu. Organizuojant veiklą keliami tokie tikslai:

– suteikti emocinį pasitenkinimą ir gamtos grožio pajautimą (*muzikos klausymas, nuotraukų, paveikslų, albumų ir kt. žiūrėjimas, pokalbiai, stebėjimai, gamtojautos projektai ir t. t.*);

– skatinti poreikį domėtis, rūpintis, saugoti ir globoti gamtą (*atvejų analizė, grupinis ekosituacijų inscenizavimas, leidinių apžvalga, talkos* ir kt.);

– ugdyti atsakomybės jausmą (*talkos, priežiūra, projektai* ir kt.).

2. *Pažintinis vaiko ir gamtos santykis*. Tai patirties apie gamtą, aplinką kaupimas ir gausinimas (*pokalbiai, stebėjimai, eksperimentai, ekskursijos* ir kt.). Šis patyrimas turi įsitvirtinti vaikų sieloje, paveikti protą ir jausmus kaip reikšmingas įsitikinimas realizuojant įgytas žinias praktikoje. Vaikams pamažu turi susiformuoti teigiamo santykio su gamta nuostatos, kurios virstų jų gyvenimo būdu. Juk vaikai myli ir saugo tai, kas artima ir gerai pažįstama.

3. *Efektyvus praktinis vaiko ir gamtos santykis* – tai ekologinio mąstymo ugdymas, mokėjimų ir įgūdžių formavimas praktinėje veikloje. Aplinkosauginė veikla turi būti reali, prieinama ar aktuali, atitikti ugdytinių galimybes ir leisti patiems veikti, tirti, pajusti, analizuoti. Tai dalyvavimas *talkose, akcijose, ekskursijose, šventėse, projektuose; bandymų ir tyrimų atlikimas; vaikų kūrybiniai darbai*. Tik praktinėje veikloje vaikas suvokia, kodėl reikia mylėti ir tausoti gamtą.

Įvairiems aplinkosauginiams renginiams organizuoti pedagogai gali pasinaudoti ir žymiausiomis metų aplinkosaugos datomis (Žymiausios aplinkosaugos datos, 2006): Pasauline Žemės diena (kovo 20 d.); Pasauline vandens diena (kovo 22 d.); Pasauline paukščių diena (balandžio 1 d.); Pasauline sveikatos diena (balandžio 7 d.); Pasauline kovos su triukšmu diena (balandžio 20 d.); Saulės diena (gegužės 3 d.); Tarptautine biologinės įvairovės diena (gegužės 22 d.); Pasauline aplinkos apsaugos diena (birželio 5 d.); Miškininko diena (minima kasmet, rugsėjo mėn. trečiąjį šeštadienį); Europos judriąja savaitė (rugsėjo 16–22 d.); Pasauline turizmo diena (rugsėjo 27 d.); Pasauline natūralios aplinkos diena (spalio 2 d.); Pasauline gyvūnijos diena (spalio 4 d.).

Aplinkosauginiai renginiai ir jų įvairovė sudaro sąlygas formuoti teisingą vaiko ir gamtos sąveiką, atsakomybę už aplinką, ugdo sąžiningumą, jautrumą, pagarbą ir kitas reikšmingas asmenybės savybes.

Aplinkosaugos renginių organizavimo patirtis ikimokyklinėse įstaigose

Tyrimo objektas – aplinkosauginiai renginiai ikimokyklinėje įstaigoje.

Tyrimo tikslas – atskleisti aplinkosaugos turinio sritis, kurios nagrinėjamos per aplinkosaugos renginius.

Tyrimo metodologija. Nagrinėjant ikimokyklinių įstaigų pedagogų aplinkosauginių renginių organizavimo patirtį, atlikta anketinė apklausa, naudoti atvirojo tipo klausimai.

Neatsitiktinės imties pagrindu apklausta 50 Vilniaus miesto ikimokyklinio ugdymo pedagogų. Tyrimo duomenims apibendrinti taikyta *content* analizė, kuria apskaičiuoti empirinių požymių dažniai. Tyrimo duomenys buvo sisteminami ir grupuojami atsižvelgiant į ugdymo formas (renginius) ir aplinkos apsaugos tiksluose akcentuojamas aplinkosaugos sritis: *vandens ir vandens išteklių apsaugą, oro apsaugą, Bitos (augalų ir gyvūnų) apsaugą, dirvožemio taršą ir apsaugą, atliekas ir jų tvarkymą, apsaugą nuo fizinės taršos (triukšmo), taip pat žmogaus (jo sveikatos) saugą.*

Duomenys apie tyrime dalyvavusius pedagogus

Tyrime dalyvavę pedagogai dirba su įvairaus amžiaus vaikais: 10 (20,0 %) – su 3–4 metų, 13 (26,0 %) su 4–5 metų, 11 (22,0 %) su 5–6 metų, 16 (32,0 %) su 6–7 metų.

Didžioji dalis respondentų turi gana didelę darbo patirtį: 18 (36,0 %) tyrime dalyvavusių pedagogų darbo stažas – 11–20 metų, 16 (32,0 %) – 21–30 metų. Todėl tikėtina, kad tyrimo rezultatai patikimi, nes šių respondentų aplinkosauginio ugdymo srities patirtis gana brandi ir gausi. 12 (24,0 %) pedagogų darbo stažas yra 3–10 metų ir tik 4 (8,0 %) tyrimo dalyvių turi didesnį nei 31 metų darbo stažą.

1 lentelėje pateiktos respondentų nurodytos aplinkosauginės **akcijos**, kurios apibendrintos pagal aplinkosaugos sritis.

1 lentelė

**Aplinkosauginės AKCIJOS, kategorizuotos pagal aplinkosaugos sritis
(N= 50)**

Aplinkosaugos sritys	Santykinis dažnis (%)	Aplinkosauginių akcijų pavadinimai
Gyvūnai, jų įvairovė, globa ir apsauga	50,0	„Padėkime žiemojantiems paukšteliams“; akcija su jaunaisiais gamtininkais „Baltasis badas“ – vežame maisto į mišką. Prižiūrime, fotografuojame paukštelius žiemą, turime lesyklėlę prie grupės lango; „Gyvūnai aplink mus. Šiluma ir nauda“; „Lesyklėlė mažajam draugui“ (8); „Inkilėlis paskrendantiems paukščiams“ (8); „Globokime mažuosius draugus“ (lesyklėlių, inkilų kėlimas, rūpinimasis maistu) (6).

Augalai, jų įvairovė, globa ir apsauga	42,0	„Medelį sodinau“; „Gelbėkime kaštonus“; „Saugokime, tausokime miškus“; „Išsaugokime medį“ (4); „Pasodinkim po medelį“ (5); „Išgelbėkime kaštoną“; „Rinkime popierių – išsaugokime medį“; „Miškai – visų mūsų rūpestėlis“; „Rūšiuokime popierių – išsaugokime medžius“ (4); „Makulatūros rinkimo akcija“, jai rengiamės visus metus; rūšiuojame popierių ir jį pridudame.
Atliekos ir jų tvarkymas, rūšiavimas	22,0	„Rūšiuokime atliekas“; akcija „Darom“ (5); „Švarus miestas“; „Susitvarkyk, ir bus gražu“; „Tvarkyk. Taupyk. Turėsi“ (3).
Sveikatos apsauga	20,0	„Gyvenkime sveikiau“ (3); „Vasaris – sveikatingumo mėnuo“; „Sveika mityba“; „Nematyta, neragauta, neskanauta“; sveikatingumo savaitės akcijos (5); „Noriu augti sveikas“.
Vanduo, jo tarša ir apsauga	16,0	„Taupykite geriamąjį vandenį“; „Sniegas?!“; „Švari Neries pakrantė“; „Taupykite vandenį kartu“; „Neterškim vandenėlio“ (3); Švarus vandenėlis reikalingas visiems“.
Oras, jo tarša ir apsauga	10,0	„Diena be automobilio (3); „Švarus Vilnius – švarūs mūsų namai“; „Pasaulinė diena be tabako“.
Triukšmas ir jo mažinimas	6,0	„Kas geriau: tylą ar triukšmas?“; „Tyla mūsų grupėje“; „Miško tylą“.

Daugiausia pedagogų (50,0 %), dalyvavusių tyrime, nurodė, jog su vaikais yra dalyvavę akcijose, skirtose **gyvūnams pažinti, jų globai ir apsaugai**. Akcijos dažniausiai skirtos rūpintis paukšteliais žiemą („Padėkime žiemojantiems paukšteliams“): lesyklėlių rengimas („Lesyklėlė mažajam draugui“), miške gyvenančių gyvūnų globa žiemą (akcija „Baltasis badas“). Nemažas tiriamųjų skaičius (42,0 %) minėjo akcijas, skirtas **augalams, jų įvairovei, augalų apsaugai ir globai**. Daugiausia akcijos yra skiriamos medžiams išsaugoti („Saugokime, tausokime miškus“; „Miškai – visų mūsų rūpestėlis“). Akciją „Išsaugokime medį“ nurodė net 8, „Pasodinkim po medelį“ – 5 respondentai. Ikimokyklinukai dalyvauja ir akcijose **atliekoms tvarkyti ir rūšiuoti**. Tokias akcijas nurodė 22,0 % tyrimo dalyvių. 20,0 % respondentų dalyvavo akcijose, kuriose akcentuojama **sveikatos apsauga**. Tai Sveikatingumo savaitės akcijos, jas minėjo penki respondentai, akcijos *Gyvenkime sveikiau* paminėtos trijų pedagogų. Ikimokyklinio ugdymo praktikoje organizuojamos ir tokios aplinkosaugos sritys, kaip **vanduo, jo tarša ir apsauga** (16,0 %), **oras, jo tarša ir apsauga** (10,0 %) akcijos, keletas (6,0 %) tyrime dalyvavusių pedagogų organizavo akcijas triukšmo problemai spręsti.

Aplinkosauginės **šventės**, kurias organizavo respondentai, apibendrintos 2 lentelėje.

**Aplinkosauginės ŠVENTĖS, kategorizuotos pagal aplinkosaugos sritis
(N= 50)**

Aplinkosaugos sritys	Santyki- nis dažnis (%)	Aplinkosauginių švenčių pavadinimai
Augalai, jų įvairovė, globa ir apsauga	42,0	„Medžių šventė“; „Medžių puošimo šventė“ (6); „Medžiai – mūsų Žemės puošmena“; „Augalų įvairovė“; „Ąžuolų galia“; „Netoli darželio miškas, saugokime ir globokime jį“; „Miškas ošia“; „Uogų skonis“; „Rudenėlio šventė“ (5); „Ką Žemė išaugino“; „Pirmieji pavasario žiedai“ „Aš pasėjau ąžuolėlį“.
Gyvūnai, jų įvairovė, globa ir apsauga	26,0	Švenčiama šv. Pranciškaus, gyvūnų globėjo, diena; „Žvirbliukų pasakojimai“; „Dūzgia bitės avily“; „Ežio kelionės“; „Gyvūnų diena“; „Gyvūnai šalia mūsų“; „Mūsų augintiniai“ (4); „Paukščių sutiktuvės“; „Naminių gyvūnų pokštai“; Teatralizuota šventė „Paukščių mokyklėlė“; „Bitutės darbštuo- lės“.
Vanduo, jo tarša ir ap- sauga	10,0	„Vandens lašelio pasakojimas“; „Aš noriu gražios Lietuvėlės, aš noriu skaidrių ežerėlių“ (2); „Tūkst- tantis lašelių“; „Vanduo – sveikatos šaltinis“.
Sveikatos apsauga	8,0	„Vitaminų karalystė“; „Vitaminų jėga“; Vitaminų šventė darželyje; „Sveikuolių sveikuoliai“.
Oras, jo tarša ir apsau- ga	6,0	„Vėjo malūnėlių šventė“, skirta vėjo dienai išsau- goti gaivų, neužterštą orą mieste; „Gaivus miško oras“; „Žuvyčių kelionė užterštame ežere“.
Atliekos ir jų tvarky- mas, rūšiavimas	6,0	„Madų iš antrinių žaliavų demonstravimas“; šventė „Daiktai iš panaudotų buitinių atliekų“; „Aš saugus, kai žinau kaip tvarkytis“.
Paveldas, jo išsaugoji- mas	4,0	Renginys salėje „Ilgas duonutės kelias“; „Močiu- tės pasakojimai“.
Triukšmas ir jo maži- nimas	2,0	„Peliukas muzikantas“.

Kiek mažiau nei pusė (42,0 %) tyrime dalyvavusių pedagogų organizavo šventes, skirtas **augalams, jų įvairovei, globai ir apsaugai**. Daugelis jų buvo skirtos medžiams („Medžių šventė“; „Medžiai – mūsų Žemės puošmena“; net šeši mi-
nėjo Medžių puošimo šventę), taip pat rudenio augalams, gėrybėms („Rudenėlio šventė“ organizavo 5 tyrimo dalyviai), išskirtinis dėmesys skirtas ąžuolui („Ąžuolų galia“, „Aš pasėjau ąžuolėlį“). 26,0 % respondentų šventes skyrė **gyvūnams, jų įvairovei, globai ir apsaugai**. Jose skiriamas dėmesys įvairiems gyvūnams: paukš-
čiams („Žvirbliukų pasakojimai“; „Paukščių sutiktuvės“), gyvūnams (Gyvūnų diena;

„Gyvūnai šalia mūsų“), namuose auginamiems gyvūnams („Mūsų augintiniai“, kurią minėjo 4 respondentai), bitutei („Dūzgia bitės avily“; „Bitutės darbštuolės“). Dalis tiriamųjų (10,0 %) šventes skyrė **vandeniui, jo taršai ir apsaugai** („Vandens lašelio pasakojimas“; „Aš noriu gražios Lietuvėlės, aš noriu skaidrių ežerėlių“ (2); „Tūkstantis lašelių“). Kai kurie pedagogai šventes organizavo **sveikos mitybos** tema (8,0 %), po 6,0 % respondentų jas skyrė **atliekoms, jų tvarkymui ir rūšiavimui, orui, jo taršai ir apsaugai**.

Tyrimo duomenys apie aplinkosauginius konkursus pateikti 3 lentelėje.

3 lentelė

**Aplinkosauginiai KONKURSAI, kategorizuoti pagal aplinkosaugos sritis
(N= 50)**

Aplinkosaugos sritis	Santykinis dažnis (%)	Aplinkosauginių konkursų pavadinimai
Augalai, jų įvairovė, globa ir apsauga	60,0	„Augalų gyvybės ratas“; „Kas auga miške?“ (6); „Namų augalai“; „Mano auginamas augalas“; „Gėlių pasaulis“ (aplikacijų konkursas); „Rudens puokštė“ (10); „Grybų karalystė“ (4); „Kokį grybą suradau“; „Gėlė mamai“ (4); „Pavasario spalvos“.
Gyvūnai, jų įvairovė, globa ir apsauga	48,0	„Ar pažįstam gyvūnus?“; „Kaip prižiūrim savo augintinius“ (3); „Kas slepiasi miške?“ (6); „Kaip padedam paukšteliams žiemą“ (lesyklėlių gamyba ir konkursas); „Kas ten čiulba?“ (5); „Gyvūnų judesiai“; „Pavasario paukščius pasitinkant“ (7).
Vanduo, jo tarša ir apsauga	40,0	„Vandens taupymo būdai“ (kartu su tėveliais); „Kaip mes taupome vandenį“ (5); „Švarus vandenėlis“ (piešinių konkursas); Piešinių konkursas „Išvalykime vandens telkinius“; „Žuvytėms – švarus vandenėlis“ (5); Konkursas „Aš noriu gražios Lietuvėlės, aš noriu švarių ežerėlių“ (4); „Saugau, tausoju kiekvieną krantą šalia ežerėlio“; „Vandenėlis reikalingas visiems“.
Atliekos ir jų tvarkymas, rūšiavimas	40,0	„Mes mokomės rūšiuoti“; „Švarus Vilnius – švarūs mūsų namai“; „Darbelis iš atliekų“ (10); „Mes surinkome šiukšles ir auginame gėles“ (piešinių konkursas); „Mes savąjį miestą prižiūrim“; „Kaip elgtis gamtoje?“; „Vilnius – švarus miestas“ (5).
Oras, jo tarša ir apsauga	12,0	„Žemė, oras ir vanduo – trys mūsų draugai“ (4); Pasakojimų apie vandenį ir jo reikšmę konkursas; „Jei Žemėje nebūtų oro“
Sveikatos apsauga	12,0	„Noriu augti sveikas ir žvalus“ (2); „Sveiki patiekalai“; „Sveikuolis“, „Vitaminizuotas“, „Sukurk sveiką gėrimą“.

Didelė dalis tyrime dalyvavusių pedagogų (60,0 %) organizuotų konkursų skirta **augalams, jų įvairovei, globai ir apsaugai**. Net 10 tiriamųjų rengė konkursą „Rudens puokštė“, šeši – „Kas auga miške?“, keturi nurodė tokius konkursus: „Grybų karalystė“, „Gėlė mamai“. 48,0 % respondentų konkursus organizavo **gyvūnų įvairovės, globos ir apsaugos** temomis (7 – „Pavasario paukščius pasitinkant“, 6 – „Kas slepiasi miške“, 5 – „Kas ten čiułba“), po 40,0 % konkursams pasirinko **vandens, jo taršos ir apsaugos** (5 – „Kaip mes taupome vandenį“, „Saugau, tausoju kiekvieną krantą šalia ežerėlio“; 4 – „Aš noriu gražios Lietuvėlės, aš noriu švartų ežerėlių“) ir **atliekų, jų tvarkymo ir rūšiovimo** temomis (net 10 – „Darbelis iš atliekų“; 5 – „Vilnius – švarus miestas“; „Kaip elgtis gamtoje?“). Po 12,0 % respondentų organizavo oro, jo taršos ir apsaugos, sveikatos apsaugos sričių konkursus.

Tyrimo rezultatai apie respondentų organizuotas aplinkosaugines **parodas** pateikti 3 lentelėje.

3 lentelė

**Aplinkosauginės PARODOS, kategorizuotos pagal aplinkosaugos sritis
(N= 50)**

Aplinkosaugos sritys	Santykinis dažnis (%)	Aplinkosauginių parodų pavadinimai
Atliekos ir jų tvarkymas, rūšiovimas	62,0	„Aš kūrėjas – darbeliai iš netradicinių medžiagų“; „Pirkinių maišelis iš senų marškinėlių“; „Prikelk daiktus antram gyvenimui“ (9); „Madų šou iš buitinių atliekų“ (6); darbų paroda iš buitinių atliekų „Kuriame drauge“; piešinių paroda „Rūšiuojame atliekas“ (3); „Daiktai atgyja iš naujo“ (8); „Viskas iš atliekų“, žaislų, pagamintų iš antrinių žaliavų, paroda.
Augalai, jų įvairovė, globa ir apsauga	46,0	„Medžiai mūsų aplinkoje“ (5); „Rudens gėrybių parodėlė“ (10); „Augalų karalystė“ (3); „Augalėlė auginu“; „Gražiausias medelis“; „Gėlyčių spalvos“; „Rudens lapelis“; „Darbeliai iš rudens lapelių“; darbėlių iš sėklųčių paroda; „Gėlytė mamai“.
Gyvūnai, jų įvairovė, globa ir apsauga	42,0	Piešinių paroda „Globojame namuose, mylime“; „Drugėlių spalvos“; „Kaip globojame gyvūnus“; „Gyvūnų portretai“ (3); „Gyvūnai žiemą“ (3); nuotraukų paroda „Mano augintinis“ (11); „Zoologijos sodo gyvūnai“.
Sveikatos apsauga	32,0	Paroda „Sveikas ir nesveikas maistas“ (3); „Kuriame sveiko maisto receptus“ (3); „Kokį maistą

		mėgsta vaikai“; „Išmokime sveikai maitintis“; „Kaip valyti dantukus“; paroda „Sveika šeima“; „Sveikas maistas“; „Sveikas – tai saugus vaikas“ (5).
Vanduo, jo tarša ir apsauga	24,0	„Vanduo – gyvybės šaltinis“ (6); piešinių paroda „Vanduo“; „Vanduo augalų ir gyvūnų gyvenime“ (4); „Vandenėlis – mums visiems“.
Oras, jo tarša ir apsauga	16,0	„Švarus oras – sveikas vaikas“ (4); piešinių paroda „Vėjo darbeliai – žmonėms rūpestėlis“; „Viesulų išdaigos“ (3).
Triukšmas ir jo mažinimas	12,0	„Triukšmas kenkia sveikatai“ – paroda (5); paroda „Jau tiesiamas aplinkkelis šaunus“.
Dirvožemis, jo tarša ir apsauga	10,0	Dirvožemio teršėjai“; „Žemė, kurioje auginame augalus“; paroda „Žemė, oras ir vanduo – trys mūsų draugai (3)“.

Daugiausia respondentų (62,0 %) organizavo **atliekų ir jų tvarkymo, rūšiavimo srities** parodas (9 – „Prikelk daiktus antram gyvenimui“; 8 – „Daiktai atgyja iš naujo“; 6 – „Madų šou iš buitinių atliekų“). Kiek mažiau nei pusė pedagogų (46,0 %) parodas skyrė **augalų įvairovei, jų globai ir apsaugai** (10 – „Rudens gėrybių parodėlė“; 5 – „Medžiai mūsų aplinkoje“; 3 – „Augalų karalystė“; „Gėlytė mamai“; „Rudens lapelis“ ir kt.). 42,0 % respondentų įvairias parodas skyrė **gyvūnų įvairovei, jų globai ir apsaugai** (11 – nuotraukų parodai „Mano augintinis“; 3 – „Gyvūnų portretai“; 3 – „Gyvūnai žemą“; „Zoologijos sodo gyvūnai“). Apie trečdalį (32,0 %) tiriamųjų dalyvavo parodose, kuriose nagrinėjami **žmogaus sveikatos apsaugos** klausimai (5 – „Sveikas – tai saugus vaikas“; 3 – „Kuriame sveiko maisto receptus“ 3 – „Sveikas ir nesveikas maistas“). Mažiausiai parodų pedagogai (10,0 %) organizuoja dirvožemio, jo taršos ir apsaugos, triukšmo ir jo mažinimo (12,0 %) sričiai aptarti.

Tyrimo duomenys apie aplinkosaugines **ekskursijas ir išvykas** pateikti 4 lentelėje.

Aplinkosauginės ESKKURSIJOS (IŠVYKOS), kategorizuotos pagal aplinkosaugos sritis (N= 50)

Aplinkosaugos sritis	Santyki- nis dažnis (%)	Aplinkosauginių ekskursijų pavadinimai
Gyvūnai, jų įvairovė, globa ir apsauga	38,0	Ekskursija į gyvūnėlių globos centrą (5); ekskursija į jaunųjų gamtininkų stotį (10); „VU Zoologijos muziejus“ (4).
Vanduo, jo tarša ir apsauga	26,0	Išvyka prie Neries (6); „Kelionė prie Žaliųjų ežerų“ (2); „Keliaujame į Verkių vandens malūną“; „Pake-liaukime Neries pakrante“ (4).
Augalai, jų įvairovė, globa ir apsauga	26,0	Ekskursija į VU botanikos sodą (3); išvyka į Vilniaus parką; „Bernardinų sodas“ (4); „Parko augalų įvairovė“; „Parko medžiai“ (2); „Miško augalai“ (2).
Paveldas, jo išsaugojimas	18,0	Ekskursijos po Vilniaus bažnyčias; Bernardinų vie-nuolynas; Gedimino pilis (4); Katedros aikštė; mu-ziejų lankymas; ekskursija į žymias miesto, apskri-ties vietas.
Oras, jo tarša ir ap-sauga	8,0	„Medžiai šalia kelio“ (medžių, augančių šalia kelio, stebėjimas); „Keliaujame ir stebime medžių būklę prie judrių gatvių ir parke, lyginame“ (3).
Dirvožemis, jo tarša ir apsauga	8,0	Ekskursija prie Pučkorių atodangos (4).
Triukšmas ir jo maži-nimas	8,0	Pasivaikščiojimas po judrias miesto gatves pajusti triukšmą (2); „Parko tylą ir miesto triukšmą“; „Pa-juskime tylos ir triukšmo skirtumus. Kelionė po parką ir miesto gatves“.
Atliekos, jų tvarky-mas ir rūšiavimas	6,0	Išvykos į UAB EMP (3).
Sveikatos apsauga	4,0	Ekskursijos į ekologiško maisto prekių parduotuves (2).

38,0 % respondentų nurodė, jog daugiausia ekskursijų organizuoja **gyvūnų, jų įvairovės ir išsaugojimo** tema (10 – ekskursija į jaunųjų gamtininkų stotį, 5 – ekskursija į gyvūnėlių globos centrą, 4 – į VU Zoologijos muziejų). Po 26,0 % tiriamųjų išvardino **vandens, jo taršos ir apsaugos, augalų, jų įvairovės ir išsaugojimo** srities ekskursijas. 18,0 % – **paveldo, ir jo išsaugojimo**. 8,0 % tyrime dalyva-vusių pedagogų organizavo išvykas vaikams, atkreipdami dėmesį į **triukšmą, jo keliamas problemas** (2 – pasivaikščiojimas po judrias miesto gatves pajusti triukšmą, „Parko tylą ir miesto triukšmą“; „Pajuskime tylos ir triukšmo skirtumus. Kelionė po parką ir miesto gatves“). Mažiausiai (4,0 %) respondentų nurodė eks-

kursijų, susijusių su sveikatos apsauga (2 – ekskursijos į ekologiško maisto prekių parduotuves).

Respondentų nurodyti aplinkosauginiai projektai apibendrinti 5 lentelėje.

5 lentelė

Aplinkosauginiai PROJEKTAI, kategorizuoti pagal aplinkosaugos sritis (N= 50)

Aplinkosaugos sritis	Santykinis dažnis (%)	Projektų pavadinimai
Vanduo, jo tarša ir apsauga	62,0	„Vandens lašelio kelionė“ (5); „Vandenėlio keliu“; „Vandens lašelis“ (4); „Pakeliaukime kartu su vandens lašeliu“; „Vanduo – gyvybės šaltinis“; „Ar paukšteliams reikia vandenėlio“; „Vandens lašelis – gyvybės šaltinis“; „Aš mažas EKOTopikas“ (projektinė savaitė 1 kartą per ketvirtį); „Lašelio kelionė“; „Vandens lašelio pasakojimas“ (8); „Žemė, oras ir vanduo – trys mūsų draugai“ (2); „Mes mažieji švairukai“; „Jei neliktų vandenėlio“; „Lietuvos ežerėliai“; „Kas gyvena vandenėly“; „Vandenėlio stebuklai“.
Gyvūnai, jų įvairovė, globa ir apsauga	56,0	„Mano gyvūnėliai“ (4); „Paminint pasaulinę gyvūnijos dieną“; „Gyvūnų globa“; „Mūsų mylimi gyvūnėliai“; „Rask, vaikeli, man, sparnuočiui, menką trupinėlį“; „Gyvūnų globos diena“; „Šunelis, mano draugelis“; „Pamaitinkim paukštelius“; „Kas miške gyvena?“; „Pasakojimai apie mūsų augintinius“; „Mūsų lesyklėlių lankytojai“; „Gyvūnėlių parduotuvė“ (3); „Darbštuolės bitutės“ (4); „Drugelių spalvos“; „Zoologijos sode“; „Pažinkime gandrus“; „Mūsų kačiukai“; „Paukščiai giesmininkai“; „Žiema ir paukšteliai“.
Augalai, jų įvairovė, globa ir apsauga	54,0	„Rudenėlio spalvos“; „Auginkime kartu“; „Žalasis Nykštukas“; „Mano mikrorajono žaluma“; „Išsaugokime kaštonus“; „Arbatos spalvos“; „Vaistiniai augalai“; „Medžiai mūsų darželio aplinkoje“ (3); „Kas auga mūsų namuose“; „Botanikos sode“; „Kas auga šalia mūsų“ (3); „Mano gėlytė“; „Medelį sodinau“; „Medžių pavėsyje“; „Sėju, sodinu, auginu“; „Žaliojo takelio paslaptis“; „Vaistažolių galia“; „Žalių pupų sodinau“; „Pievų paslaptys“ „Atradimai augalų pasaulyje“ (2); „Rudens spalvos“; „Ką slepia miškai“.
Atliekos ir jų tvarkymas, rūšiavimas	48,0	„Išvalykime pasaulį rūšiuodami atliekas“; „Rūšiuokime atliekas“ (kūrėme įvairius modelius); „Ekologiniu takeliu“ (4); „Kad pasaulis būtų švaresnis ir gra-

		žesnis“; „Mes už švarų miestą“; „Žaislas iš antrinių žaliavų“; „Tvarykime ir rūšiuokime atliekas“; „Panaudok ir vėl sukurk“; „Antrasis daiktų gyvenimas“ (8); „Atliekų rūšiavimas – kasdienė veikla“; „Ekovaiškai“; „Gyvenkim švariai“; Aplink mus švaru ir gražu“; „Švarus darželio kiemas“.
Sveikatos apsauga	44,0	„Sveikata – mano didžiausias turtas“; „Augu sveikas“; „Vitaminizuotas“ (6); „Sveika mityba“; Sveikos gyvenenos projektas; „Sveika šeima“; „Vitaminų nauda“; „Sveiko maisto šviesoforas“; „Daržovės ant mūsų stalo“; „Vasaris – sveikatingumo mėnuo“ (kasmetis projektas); „Vitaminai vitaminukai“; „Sveika mityba“; „Sveikas darželis“; „Vitaminai iš senelių daržo ir sodo“; „Kodėl reikia valgyti daug vaisių ir daržovių“; „Vitaminai – vaikų draugai“; „Augu sveikas“; Sveiko maisto biuro organizuotuose projektuose „Švaresnis – tai gražesnis pasaulis“.
Oras, jo tarša ir apsauga	18,0	„Vėjo malūnėlių diena“ (projektas) (3); „Oro teršėjai“; „Švarus oras – sveikas žmogus“ (2); „Oras ir vaikų sveikata“; „Kvėpuokime švariu ir tyru oru“; „Oras – gyvybės šaltinis“.
Dirvožemis, jo tarša ir apsauga	6,0	„Mano daržas“; „Kada daržovėms augti gera“; „Kaip auga mūsų svogūnėliai“.
Paveldas, jo išsaugojimas	4,0	Edukacinis bendruomenės projektas „Daiktai iš praeities“.
Triukšmas ir jo mažinimas	4,0	„Triukšmo pavojai“; „Tyla ir triukšmas“.

Daugiausia respondentų (62,0 %) nurodė projektus, organizuotus vaikams apie **vandenį, jo taršą ir apsaugą** (8 – „Vandens lašelio pasakojimas“; 5 – „Vandens lašelio kelionė“, 4 – „Vandens lašelis“; „Vandenėlio stebuklai“, „Jei neliktų vandenėlio“ ir kt.). Daugiau nei pusė tyrimo dalyvių (56,0 %) organizavo projektus, skirtus **gyvūnams, jų įvairovei, globai ir apsaugai** (po 4 – „Mano gyvūnėliai“, „Darbštuolės bitutės“; 3 – „Gyvūnų parduotuvė“; „Šunelis – mano draugelis“; „Drugelių spalvos“ ir pan.), 54,0 % respondentų išvardintuose projektuose nagrinėti klausimai apie **augalus, jų įvairovę, globą ir apsaugą** (3 – „Medžiai mūsų darželio aplinkoje“, po 2 – „Rudens spalvos“, „Ką slepia miškai“, „Botanikos sode“, „Mano gėlytė“, „Medžių pavėsyje“...). Kiek mažiau nei pusės (48,0 %) pedagogų organizuotų projektų buvo skirta **atliekoms, jų tvarkymui ir rūšiavimui** (8 – „Antrasis daiktų gyvenimas“; 4 – „Eko takeliu“; „Mes už švarų miestą“; „Švarus darželio kiemas“; „Žaislai iš antrinių žaliavų“...). 44,0 % respondentų dalyvavo projektuose,

skirtuose sveikatos apsaugai (6 – „Vitaminizuotas“; „Vitaminai – vitaminukai“; „Sveika mityba“; „Sveikas darželis“; „Vitaminai iš senelių daržo ir sodo“; „Augu sveikas“...). Mažiausia projektų buvo skirta tokioms aplinkosaugos sritims, kaip dirvožemis, jo tarša ir apsauga (6,0 %), paveldas, jo išsaugojimas, triukšmas ir jo mažinimas (po 4,0% respondentų).

Duomenys apie aplinkosaugines talkas, kuriose dalyvavo respondentai su auklėtiniais, pateikti 6 lentelėje.

6 lentelė

Aplinkosauginės TALKOS, kurias organizavo respondentai (N= 50)

Aplinkosauginių talkų pavadinimai	Santykinis dažnis (%)
Medelių sodinimo (8); darželio teritorijos tvarkymas kartu su tėvais (8); rudens ir pavasario talkos (4); „Gražu ir švaru darželio aikštelėse“; „Švaros dienele grupėje“ (2); „Pasodinkim po medelį“; „Tvarkyk – švariai gyvenk“; „Švaru ir gražu darželio kiemely“; talka švarinant parką (2); Dalyvavimas talkoje „Darom“ (5); „Sutvarkyk Neries pakrantę“(5); „Pagalba seneliams“ (2); talka benamių gyvūnų prieglaudoje (2).	86,0
Nenurodė	14,0

Daugiausia (86,0 %) respondentų teigė, jog organizuoja įvairias talkas (8 – „Medelių sodinimą“; 8 – „Darželio teritorijos tvarkymas kartu su tėvais“; po 5 – „Sutvarkyk Neries pakrantę“, „Darom“, 4 % dalyvauja rudens ir pavasario talkose). Dalis (14,0 %) tyrime dalyvavusių pedagogų talkų nenurodė.

Apibendrinant rezultatus apie kitus renginius, nei nurodyta 5 klausime, matyti, kad tiriamieji parašė, jog organizuoja įvairius Žemės mėnesio renginius, spektaklius (pvz., apie peliuką, patekusį į užterštą miesto orą; „Dega pievos“; „Šiukšlių gatvelė“); šventę „Pasaulinei žemės dienai paminėti“; „Taupumo kelionę“; vaikų vaidinimus. Nemažai respondentų taip pat rašė, jog jie aplinkosauginius klausimus integruoja į dienos veiklą ir šiai sričiai skiria savaitės temas (pvz., „Kam reikalingas vanduo?“; „Vandens nauda žmogui ir gamtai“; „Augalų pasaulis“; Augalų karalystė“). Pasirinkę savaitės temą apie gyvūnus, kaip teigė vienas respondentų, „daug kalbame, analizuojame, mokomės pažinti, aiškinamės, kaip globoti“.

Apibendrinimas

Darnaus vystymosi nuostatų kontekste ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo procese svarbus vaidmuo tenka aplinkosauginiam ugdymui, kuriuo vaikams, prienamais būdais sudaroma galimybė analizuoti aplinkos problemas, išryškinant aplinkos komponentus, jų tarpusavio ryšį ir priklausomybę, analizuoti žmogaus ir aplinkos sąveiką ir jos rezultatus. Realizuojant aplinkosauginį ugdymą akcentuojamas

institucinis lygmuo, kuriame išryškintas aplinkosauginio ugdymo planavimas, veiklos vaikams organizavimas, tėvų įtraukimas, pedagogų kompetencija ir pasirngimas vykdyti aplinkosauginį ugdymą, tam naudoti įvairius metodus, priemonės ir formas, tarp kurių aktualūs aplinkosauginiai renginiai. Pedagogams svarbu suprasti ir aplinkosauginio ugdymo specifiškumą, kurį lemia šios ugdymo srities turinys, apibrėžiamas per prioritėtines aplinkosaugos sritis: oro taršą ir apsaugą; vandens taršą ir apsaugą; dirvožemio taršą ir apsaugą; biotos (augalų ir gyvūnų) apsaugą, atliekų problemą ir apsaugą nuo fizinės taršos (pvz., triukšmo).

Atliktas tyrimas atskleidė, jog ikimokyklinio ugdymo etape pedagogai organizuoja įvairius aplinkosauginius renginius, kurie atliepia svarbias aplinkosaugos sritis. Dažniausiai vaikams organizuojami įvairūs **aplinkosauginiai projektai**, kurių dauguma skiriami vandens, kaip aplinkos komponento, taršai ir apsaugai, taip pat nemažai projektų skirta gyvūnams bei augalams, jų globai ir apsaugai. Mažiau kaip pusė respondentų projektus siejo su ypač svarbia ir akcentuojama atliekų problema. Labai populiarios dažnos aplinkosauginio ugdymo **parodos**. Jos būna labai įvairios: piešinių, darbėlių, fotografijų. Daugiausia respondentų organizavo atliekų ir jų tvarkymo, rūšiavimo srities parodas, skirtas augalų ir gyvūnų įvairovei, jų globai ir apsaugai.

Kiti renginiai pagal jų organizavimo santykinio dažnumo prioritetus pasiskirstė taip: aplinkosauginiai **konkursai, akcijos, ekskursijos (išvykos), šventės ir talkos**.

Apibendrinto tyrimo rezultatų pagrindu galima teigti, kad pedagogai supranta aplinkosauginio ugdymo jau ikimokykliniame amžiuje reikšmingumą, planuoja ir organizuoja renginius apimdami įvairias aplinkosaugos sritis, tačiau, atsižvelgiant į šio amžiaus ypatumus, daugiausia vaikai įtraukiami į veiklą, skirtą *augalų ir gyvūnų įvairovei, jų globai ir apsaugai, vis dėlto daugelis renginių apima ir tokias aplinkosaugos sritis, kaip vanduo, jo tarša ir apsauga; atliekos ir jų tvarkymas, rūšiavimas; oras, jo tarša ir apsauga; sveikatos apsauga*.

Literatūra

Augueko-augame ekologijos kryptimi (2013). Prieiga per internetą: <<http://www.augueko.lt/blog/2013/11/augueko-augame-ekologijos-kryptimi>>.

Bitinas B. (2000). *Ugdymo filosofija*. Vilnius: Enciklopedija [žiūrėta 2013-12-03].

Dargužytė Ž. (2011). *Ekologinis ugdymas darželyje*. Prieiga per internetą: <<http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/bendri-straipsniai/ekologinis-ugdymas-darzelyje/8749>> [žiūrėta 2013-11-06].

Domka L. (2004). Environmental Education at Pre-school. *International Research in Geographical and Environmental Education*, Vol. 13 Issue 3.

- Galkutė L. (1998). *Žemei reikia draugų*. Aplinkosauginis ugdymas mokykloje. Vilnius: Žalioji pasaulis.
- Gurevičiūtė G., Lekevičius E., Galkutė L., Motiejūnienė E. (1997). *Nojaus laivas*. Vilnius: Saulabrolis.
- Lamanauskas V. (2001). *Gamtamokslinis ugdymas pradinėje mokykloje*. Šiauliai: Lucilijus.
- Jovaiša L. (2001). *Ugdymo mokslas ir praktika*. Vilnius: Agora.
- Kalenda Č. (1998). *Ekologinės etikos tapšmas*. Vilnius: VPU.
- Kalenda Č. (1999). Gamtos ir jos apsaugos vertės supratimas kaip ugdymo tikslas. *Švietimo reforma ir mokytojų rengimas: ugdymo kaita ir šiuolaikinės pedagoginės technologijos: VI tarptautinė mokslinė konferencija: mokslo darbai*. Vilnius.
- Labutytė I. *Ekologiški darželiai Lietuvoje: kur, kokie ir kiek kainuoja*. Prieiga per internetą: <<http://grynas.delfi.lt/gyvenimas/ekologiski-darzeliai-lietuvoje-kur-kokie-ir-kiek-kainuoja.d?id=58809187#ixzz2qOFg1IRf>> [žiūrėta 2013-11-20].
- Lietuvos Respublikos aplinkosauginio švietimo (ugdymo, mokymo, informavimo) strategija ir veiksmų programa*. (1997). Vilnius: Aplinkos apsaugos ministerija.
- Lukavičienė V., Saviščevidienė S. (2000). *Ikimokyklinukas ir aplinkosauga*. Šiauliai: Kompera
- Lukavičienė V., Saviščevidienė S. ir kt. (2001). *Gamtą išsaugos mūsų vaikai. Aplinkosauginis ugdymas Šiaulių miesto švietimo įstaigose*. Kaunas: Lututė
- Makarskaitė R. (2001). *Ekologinis ugdymas. Mokymo priemonė studentams. 1 sąsiuvinis*. Vilnius: VPU.
- Nikolajeva S. N. The name assigned to the document by the author. This field may also contain sub-titles, series names, and report numbers. (2008). The Ecological Education of Preschool Children. The entity from which ERIC acquires the content, including journal, organization, and conference names, or by means of online submission from the author- Russian Education & Society, 50 (3).
- Rimkevičienė B., Monkevičienė O., Žalaitė Z. (1996). Ikimokyklinio amžiaus vaikų ekologinio ugdymo gairės. *Žvirblių takas*, 2.
- Šapokienė E. (1990). *Ekologinis švietimas mokykloje. Tautinė mokykla. II*. Vilnius.
- Švietimas kaitai: darnaus vystymosi mokymo ir mokymosi vadovas* (2012). Prieiga per internetą <www.balticuniv.uu.se/.../201-education-for-change-handbook-lithuanian...> [žiūrėta 2013-09-21].
- Žymiausias aplinkosauginės datos* (2006). Šiauliai: Šiaulių Gegužių vidurinė mokykla.

Summary

SPECIFICITY OF ENVIRONMENTAL EVENTS ORGANIZED BY PRESCHOOL INSTITUTIONS: THE ASPECT OF THE CONTENT

Goda Lukavičiūtė

Vilnius Nursery-Kindergarten „Pipiras“, Lithuania

Vilhelmina Lukavičienė

University of Šiauliai, Lithuania

The ecological environmental education is one of educational area directly related with safe and clean environment and to keep it safe. This is so important to humanity. This insists changes of humans thinking and lifestyle. Scientists and educator practices unanimously highlights that for the ecological environmental education has to be paid big attention in the family, especially in the preschool institution, because the environmental education in the childhood creates the strong foundation for the moral values, practical skills and forms environmental motives. Also it is very important that in the preschool institution this education area would be scheduled and to use for that various tools of education. One of those tools are environmental events, which content considering to the specificity of the environmental education should be orientate to prior of environmental areas: the pollution and protection of the air; the pollution and protection of the water; the pollution and protection of the soil; Biot (plants and animals) protection; the problem of rubbishes and also the protection from the physical pollution (e.g. noise).

The empirical research analysed teachers of the preschool institutions the organising of the environmental events experience showed that at the preschool education period teachers organises various environmental events. Today the most often event for the children are various *environmental projects*, which the most are about *the water, as the component of the environment, its pollution and the protection*. Also quite many events are for *animals and plants, their protection and guardianship*. Less than half respondents organised projects for the very important and so much emphasizing *rubbish problem*. Very popular for the preschool children and often are used in the environmental education are *exhibitions*. They are very various: drawings, crafts, pictures, creatures. The most of respondents organised exhibitions of *rubbishes and its clearing, sorting area, dedicated to the variety of plants and animals, their guardianship and protection*. The other events according to their organising ratio frequency the priority they distinguished: *environmental competitions, action, excursions/trips, events and remnant*.

Key words: environmental education, environmental events, environmental content (areas).